

آمار طرح غدیر - عضویت فراگیر کتابخانه‌ها

سال تحصیلی ۷۹-۱۳۷۸

نوشته: حمیده بیرامی طارونی

کارشناس علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی

سیروس علیدوستی

عضو هیئت علمی مرکز اطلاعات و مدارک علمی

ایران

چکیده

طرح غدیر - عضویت فراگیر کتابخانه‌ها، از راه‌کارهای اشتراک منابع و همکاری بین کتابخانه‌هاست که امکان دسترسی مستقیم کاربران را به منابع کتابخانه‌ها، بدون نیاز به عضویت در آنها فراهم می‌آورد. این طرح در سال تحصیلی ۷۹-۱۳۷۸ به عنوان اولین سال اجرا، امکان عضویت ۳۸۳۹ نفر و امانت ۶۵۲۸ جلد کتاب را پدید آورده است. این مقاله مشروح عملکرد طرح را در این سال تحصیلی در سه محور عضویت، خدمات و خسارت‌ها ارائه می‌کند.

کلیدواژه‌ها: طرح غدیر - عضویت فراگیر کتابخانه‌ها / همکاری بین کتابخانه‌ها / اشتراک منابع / دسترسی مستقیم / کتابخانه‌های دانشگاهی و تخصصی

مقدمه

«طرح غدیر - عضویت فراگیر کتابخانه‌ها»، سازوکار جدیدی برای همکاری بین کتابخانه‌ها در ایران است که به

صورت آزمایشی و با عنوان «طرح تعمیم خدمات کتابخانه‌های تخصصی به افراد غیرعضو» در طول سال‌های ۷۷-۱۳۷۴ (نظری و علیدوستی ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰) و پس از آن از تیرماه ۱۳۷۸ با عنوان جدید «طرح غدیر - عضویت فراگیر کتابخانه‌ها» به صورت دائمی اجرا شده است. هدف اصلی این طرح، ایجاد امکان دسترسی مستقیم به منابع کتابخانه‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از طریق نظامی رسمی، هماهنگ، برنامه‌ریزی شده و جامع است.

براساس این طرح، هر عضو یک کارت عضویت در طرح و ۳ کارت امانت دریافت می‌کند. اعضای طرح با استفاده از کارت اول می‌توانند مستقیماً به کتابخانه‌های زیرپوشش مراجعه و از تمامی خدمات آنها در محل استفاده کنند و در صورت نیاز، با سپردن هر کارت امانت یک جلد کتاب را که طبق مقررات کتابخانه امانت‌دانی باشد، برای مدت ۳ هفته به امانت گیرند. مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران به عنوان مرکز هماهنگ‌کننده طرح، مسئولیت جبران خسارت‌های احتمالی را بر عهده دارد. (علیدوستی ۱۳۸۰، ۸۳-۹۰).

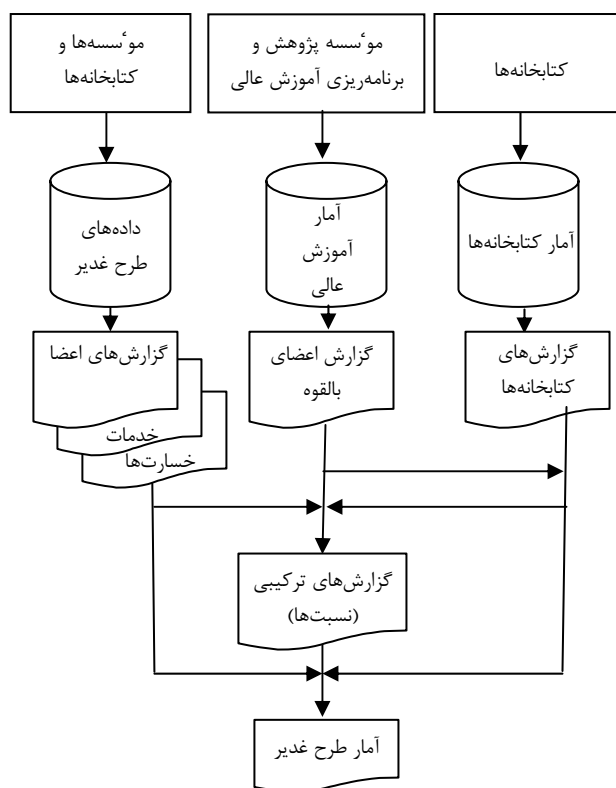
در اینجا، پس از توصیف روش گردآوری داده‌ها و آمار اعضای بالقوه و منابع کتابخانه‌ها، عملکرد طرح در سال تحصیلی ۷۹-۱۳۷۸ در سه محور اعضا، خدمات و خسارت‌ها بیان می‌شود.

روش گردآوری داده‌ها

آمار طرح غدیر براساس داده‌های ۳ منبع اصلی «داده‌های طرح غدیر»، «آمار آموزش عالی» و «آمار کتابخانه‌ها» تهیه و تنظیم شده است (نمودار ۱).

ب) در مواردی که جمع نشریه‌های جاری و غیرجاری ارائه شده بود، برای تعیین تعداد نشریه‌های ادواری جاری، جمع کل بر ۲ تقسیم شد.

پ) در مواردی که جمع تعداد پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و رساله‌های دکترای تخصصی ارائه شده بود، برای تعیین تعداد هر یک، جمع کل به نسبت تقسیم شد. (ت) پایان‌نامه‌های دکترای حرفه‌ای با پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد جمع شد.

نمودار ۱. منابع داده‌ها برای آمار طرح غدیر

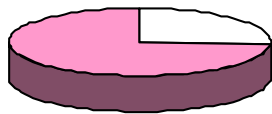
داده‌های طرح غدیر، در طول سال و هنگام عضویت، استفاده از خدمات، خسارت، جبران خسارت و تصفیه حساب گردآوری می‌شوند. داده‌های مربوط به آموزش عالی نیز براساس آمار آموزش عالی سال تحصیلی ۷۹-۱۳۷۸ که از طرف مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی تهیه شده بود، استفاده گردید. با ارسال و گردآوری پرسشنامه مشخصات نمایندگان طرح غدیر و منابع کتابخانه‌ها در مردادماه سال ۱۳۷۹، آمار کتابخانه‌ها نیز برای سال ۱۳۷۹ تهیه شد. در این زمینه برای کتابخانه‌هایی که پرسشنامه را بدون پاسخ گذاردند، آمار سال پیش آنها منظور شد. افزون براین، برای یکدست کردن داده‌های دریافت شده، این موارد به انجام رسیدند: الف) تعداد عناوین کتاب‌ها، تعداد جلد به حساب آمد.

تحلیل یافته‌ها

اعضای بالقوه

در مؤسسه‌های زیرپوشش در سال تحصیلی ۷۹-۱۳۷۸ جمعا ۳۶۱۶۲ نفر می‌توانستند به عضویت طرح درآیند. از این تعداد ۲۶۱۹۲ نفر (۷۲/۴۲ درصد) را دانشجویان تحصیلات

تکمیلی و ۹۹۷۰ نفر (۲۷/۵۷ درصد) را اعضای هیئت علمی رسمی و پیمانی تشکیل می‌دادند. (نمودار ۲)

امتلاخ جویان تحصیلات تکمیلی ۹۹۷۰ نفر
تکمیلی ۳۶۱۶۲ (۷۲/۴۲ درصد)
(نمودار ۲)

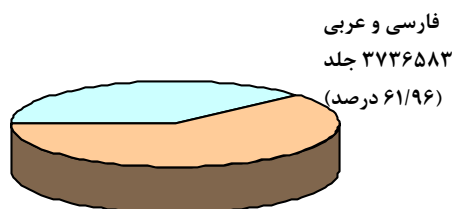
نمودار ۲. تعداد و نسبت اعضای بالقوه

به تفکیک دانشجویان تحصیلات تکمیلی و اعضای هیئت علمی

آمار کتابخانه‌ها

در میان مؤسسه‌های زیرپوشش، دانشگاه شهید بهشتی بیشترین تعداد کتاب را با ۴۶۱۷۳۱ جلد (۷/۶۵ درصد)، بیشترین تعداد کتاب لاتین را با ۱۷۹۸۵۸ جلد (۷/۸۴ درصد)، بیشترین تعداد نشریه ادواری جاری را با تعداد ۵۸۰۱ عنوان

(۱۱/۳۵ درصد) و بیشترین تعداد نشریه ادواری جاری لاتین را با تعداد ۳۷۳۹ عنوان (۱۲/۴ درصد)، و مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران بیشترین تعداد پایان‌نامه/ رساله را با تعداد ۴۵۲۰۰ جلد (۳۸/۳۲ درصد) به خود اختصاص داده‌اند (نمودارهای ۳ و ۴).

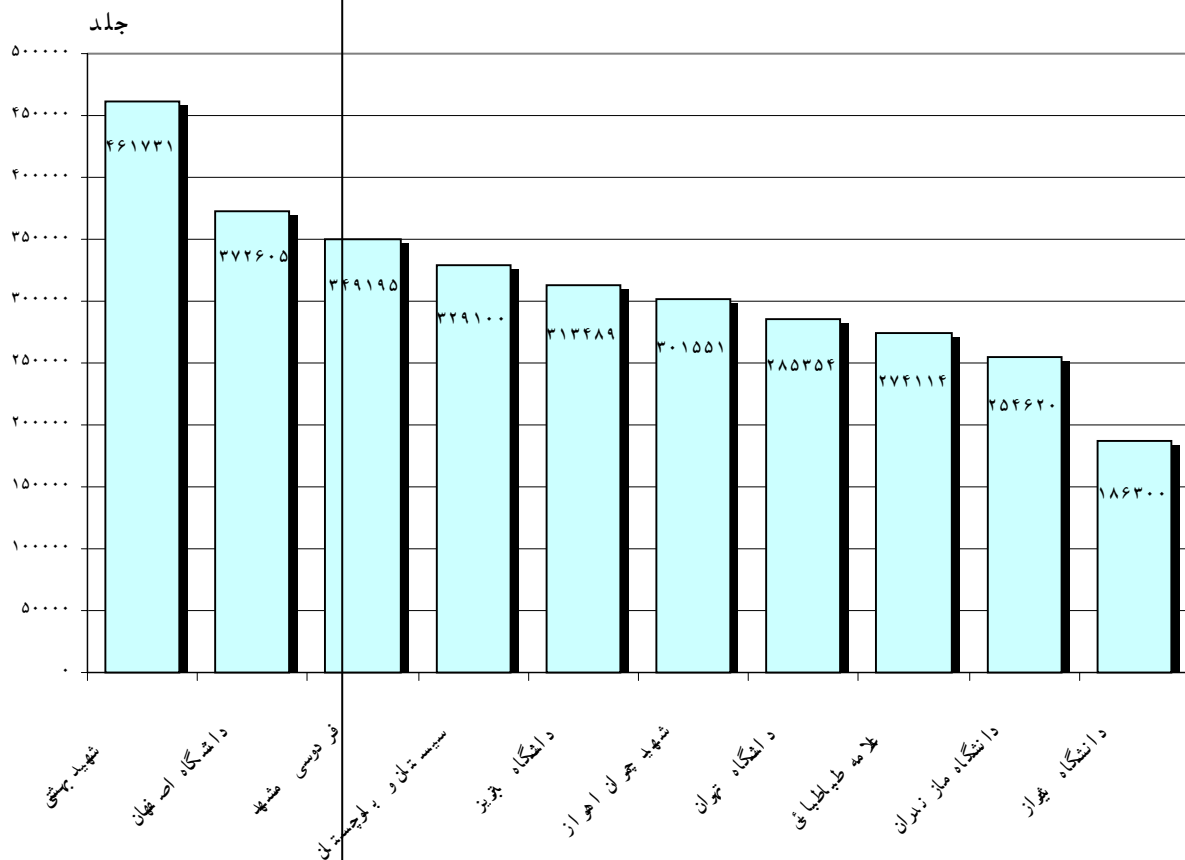
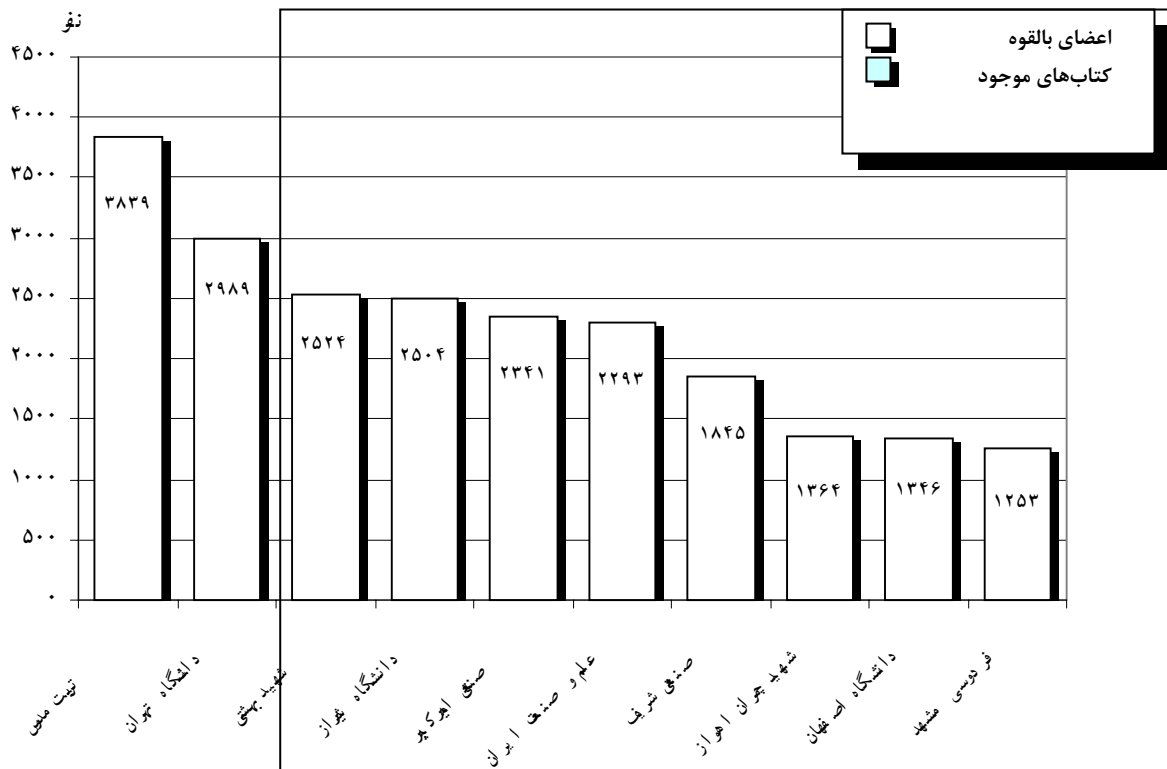

فارسی و عربی
جلد ۳۷۳۶۵۸۳
(۶۱/۹۶ درصد)

لاتین ۲۲۹۳۳۰۰ جلد
(۳۸/۰۴ درصد)

نمودار ۳. تعداد و نسبت کتاب‌های موجود در مؤسسه‌های

زیرپوشش به تفکیک زبان

نمودار ۴. تعداد اعضای بالقوه و کتاب‌های موجود در ۱۰ مؤسسه زیر پوشش اول

آمار طرح غدیر

اعضا

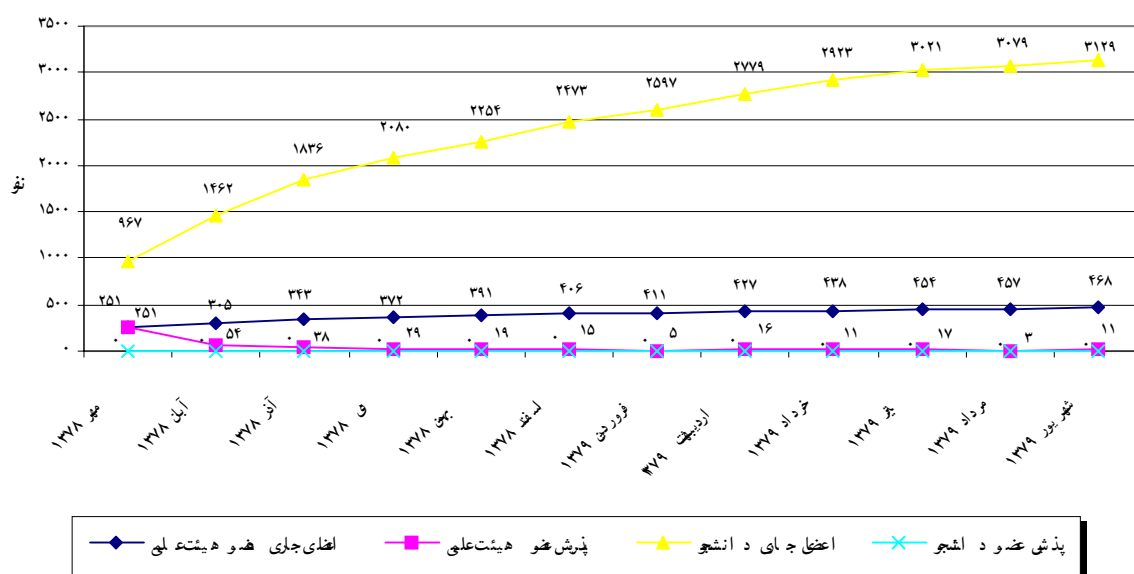
از مجموع ۳۸۳۹ نفر پذیرش عضو در طرح، ۳۳۷۰ نفر (۸۷/۷۸ درصد) دانشجو، و ۴۶۹ نفر (۱۲/۲۱ درصد) عضو هیئت علمی بوده‌اند. در میان ماه‌های مختلف سال، مهرماه سال ۱۳۷۸ بیشترین سهم پذیرش عضو را با تعداد ۱۳۷۰ نفر

(۳۵/۶۸ درصد) و مرداد و شهریورماه سال ۱۳۷۹ کمترین سهم پذیرش عضو را هر یک با تعداد ۶۱ نفر (۱/۵۸ درصد) به خود اختصاص داده‌اند. بیشترین تعداد اعضای جاری در شهریور ماه سال ۱۳۷۹ با تعداد ۳۵۹۷ نفر و کمترین تعداد اعضای جاری در آبان ماه سال ۱۳۷۸ با تعداد ۱۷۶۷ نفر بوده‌اند (جدول ۱، نمودار ۵).

جدول ۱. گردش تعداد اعضا براساس زمان

ماه	دانشجو			هیئت علمی			جمع		
	پذیرش عضو	تصفیه حساب	اعضای جاری	پذیرش عضو	تصفیه حساب	اعضای جاری	پذیرش عضو	تصفیه حساب	اعضای جاری
مهر ۱۳۷۸*	۱۱۱۹	۱۵۲	۹۶۷	۲۵۱	۰	۲۵۱	۱۳۷۰	۱۵۲	۱۲۱۸
آبان ۱۳۷۸	۵۲۵	۳۰	۱۴۶۲	۳۰۵	۰	۳۰۵	۵۷۹	۳۰	۱۷۶۷
آذر ۱۳۷۸	۳۹۵	۲۱	۱۸۳۶	۳۴۳	۰	۳۴۳	۴۲۳	۲۱	۲۱۷۹
دی ۱۳۷۸	۲۵۸	۱۴	۲۰۸۰	۳۷۲	۰	۳۷۲	۲۸۷	۱۴	۲۴۵۲
بهمن ۱۳۷۸	۱۷۸	۴	۲۲۵۴	۳۹۱	۰	۳۹۱	۱۹۷	۴	۲۶۴۵
اسفند ۱۳۷۸	۲۲۹	۱۰	۲۴۷۳	۴۰۶	۰	۴۰۶	۲۴۴	۱۰	۲۸۷۹
فروردین ۱۳۷۹	۱۲۵	۱	۲۵۹۷	۴۱۱	۰	۴۱۱	۱۳۰	۱	۳۰۰۸
اردیبهشت ۱۳۷۹	۱۸۵	۳	۲۷۷۹	۴۲۷	۰	۴۲۷	۲۰۱	۳	۳۲۰۶
خرداد ۱۳۷۹	۱۴۸	۴	۲۹۲۳	۴۳۸	۰	۴۳۸	۱۵۹	۴	۳۲۶۱
تیر ۱۳۷۹	۱۰۰	۲	۳۰۲۱	۴۵۴	۱	۴۵۴	۱۱۷	۳	۳۴۷۵
مرداد ۱۳۷۹	۵۸	۰	۳۰۷۹	۴۵۷	۰	۴۵۷	۶۱	۰	۳۵۳۶
شهریور ۱۳۷۹	۵۰	۰	۳۱۲۹	۴۶۸	۰	۴۶۸	۶۱	۰	۳۵۹۷
جمع سال تحصیلی	۳۳۷۰	۲۴۱	۳۳۷۰	۴۶۹	۱	۴۶۹	۳۸۳۹	۲۴۲	

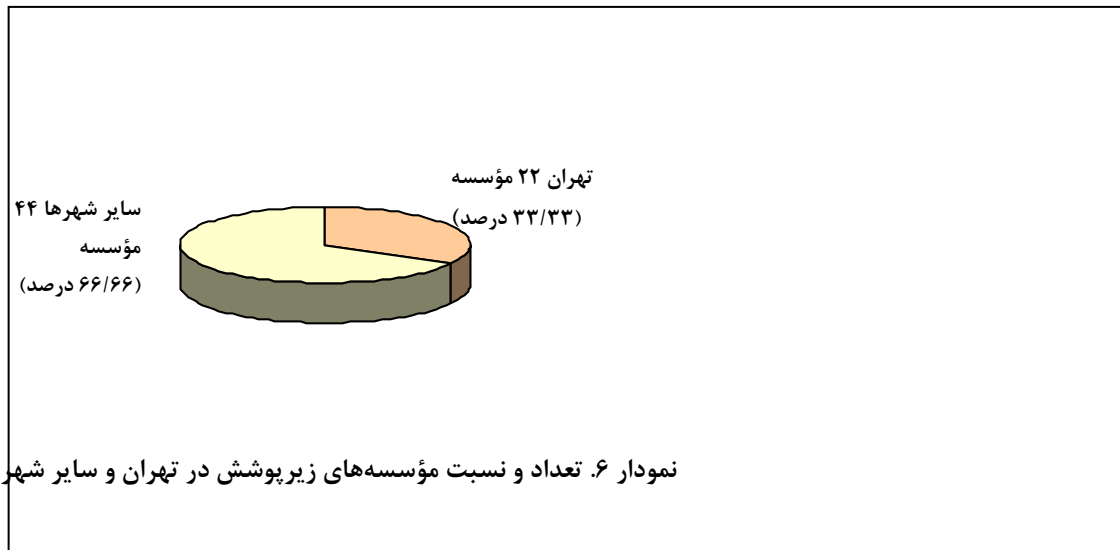
* به منظور همخوانی گزارش اولین سال طرح با سال تحصیلی، داده‌های تیر، مرداد و شهریورماه ۱۳۷۸ به مهر همان سال افزوده شده‌اند.

نمودار ۵. تعداد اعضای جاری و پذیرش عضو براساس زمان به تفکیک دانشجو و عضو هیئت علمی

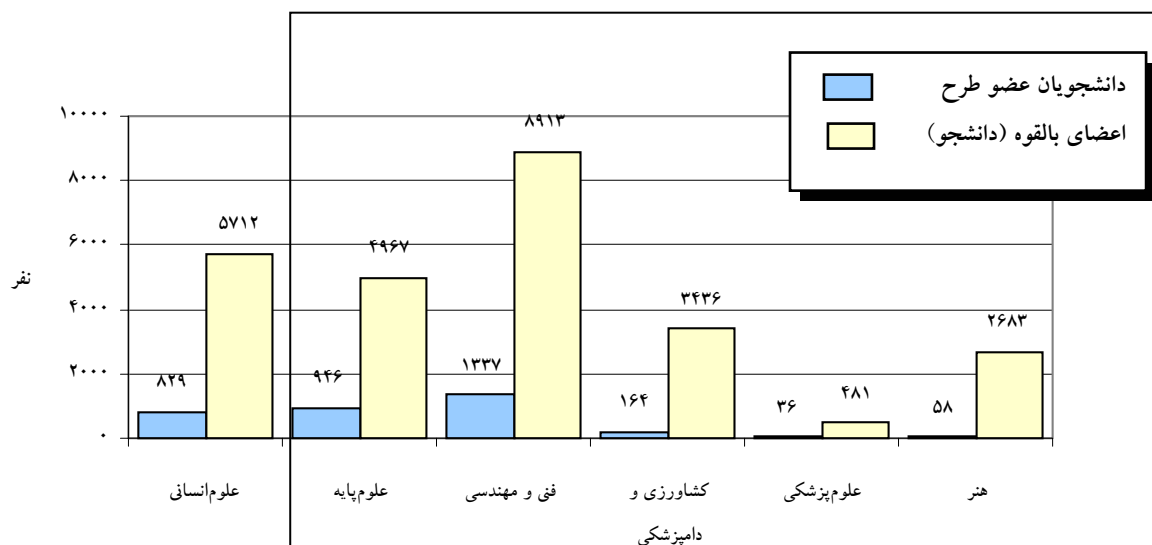
سهم اعضای جاری عضو هیئت علمی با تعداد ۹۷ نفر (۲۰/۷۲ درصد) به سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران مربوط بوده‌است (نمودار ۶).

در میان مؤسسه‌های زیرپوشش، دانشگاه تربیت مدرس بیشترین سهم اعضای جاری را با تعداد ۴۸۶ نفر (۱۳/۵۱ درصد) و بیشترین سهم اعضای جاری دانشجو را با تعداد ۴۷۸ نفر (۱۵/۲۷ درصد) به خود اختصاص داده است. بیشترین

سهم دانشجویان کشاورزی و دامپزشکی را با تعداد ۳۴ نفر (۲۰/۷۳ درصد)، بیشترین سهم دانشجویان علوم پزشکی را با تعداد ۳۶ نفر (۱۰۰ درصد) و بیشترین سهم دانشجویان هنر را با تعداد ۲۵ نفر (۴۳/۱ درصد) به خود اختصاص داده‌اند (نمودار ۷).

در میان مؤسسه‌های زیرپوشش، دانشگاه علامه طباطبائی بیشترین سهم دانشجویان علوم انسانی عضو طرح را با تعداد ۱۵۱ نفر (۱۸/۲۱ درصد)، دانشگاه شهید بهشتی بیشترین سهم دانشجویان علوم پایه عضو طرح را با تعداد ۱۲۷ نفر (۱۳/۴۲ درصد) و دانشگاه تربیت مدرس بیشترین سهم دانشجویان فنی و مهندسی را با تعداد ۲۳۶ نفر (۱۷/۶۵ درصد)، بیشترین

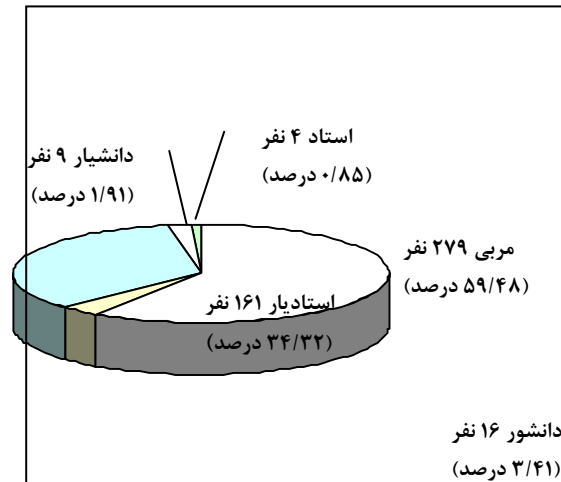

نمودار ۷. تعداد دانشجویان عضو طرح و اعضای بالقوه (دانشجو)

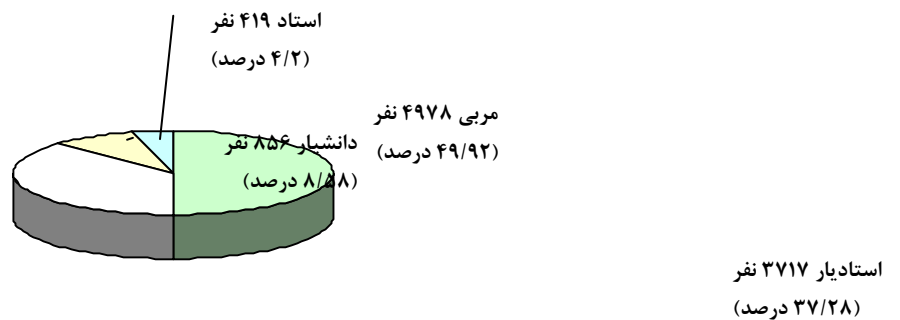
به تفکیک گروه‌های آموزشی

مرتبه دانشیار عضو طرح را هر یک با تعداد ۲ نفر (۲۲/۲۲ درصد) و دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی، علم و صنعت ایران و گیلان بیشترین سهم اعضای هیئت علمی مرتبه استاد عضو طرح را هر یک با تعداد ۱ نفر (۲۵ درصد) به خود اختصاص داده‌اند (نمودار ۸ و ۹).

در میان مؤسسه‌های زیرپوشش، سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران بیشترین سهم اعضای هیئت علمی مرتبه مربی عضو طرح را با تعداد ۶۰ نفر (۲۱/۵ درصد) و مرتبه استادیار عضو طرح را با تعداد ۲۹ نفر (۱۸/۰۱ درصد) به خود اختصاص داده است. دانشگاه تربیت‌معلم و سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران بیشترین سهم اعضای هیئت علمی

نمودار ۸. تعداد و نسبت اعضای هیئت علمی عضو طرح به تفکیک مرتبه‌های علمی

نمودار ۹. تعداد و نسبت اعضای هیئت علمی شاغل در مؤسسه‌های زیرپوشش (عضو بالقوه) به تفکیک مرتبه‌های علمی

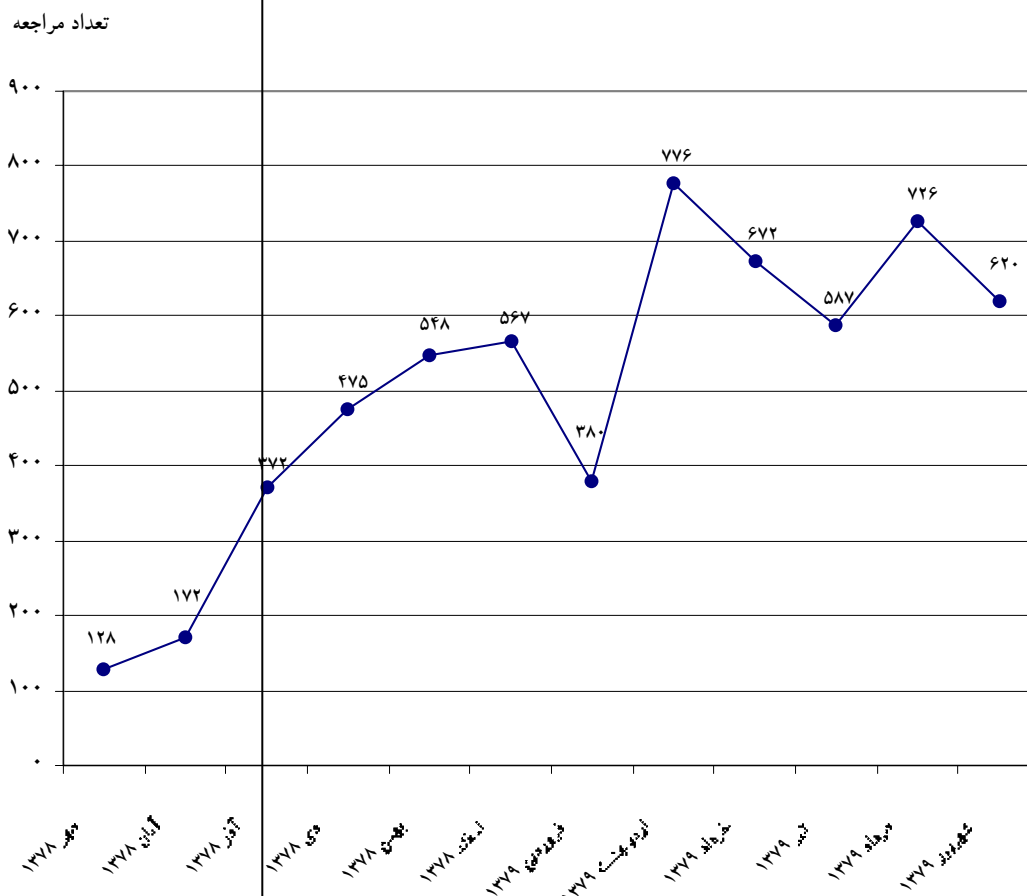
(۱۲/۸۸ درصد) و بیشترین تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده در اردیبهشت ماه سال ۱۳۷۹ با ۷۸۴ مجلد (۱۲ درصد) بوده‌اند (جدول ۲، نمودار ۱۰، ۱۱، ۱۲ و ۱۳)

خدمات

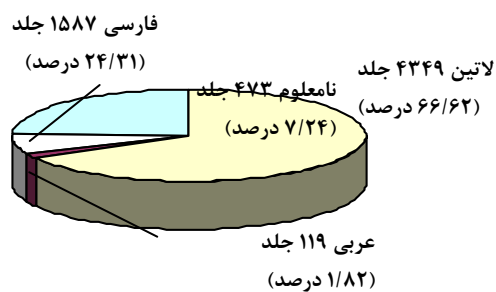
در میان ماه‌های مختلف سال، بیشترین تعداد مراجعه به کتابخانه‌های مقصد در اردیبهشت ماه سال ۱۳۷۹ با ۷۷۶ بار

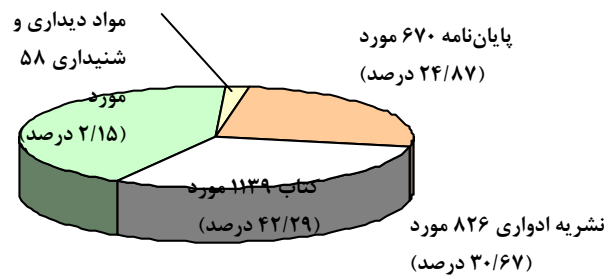

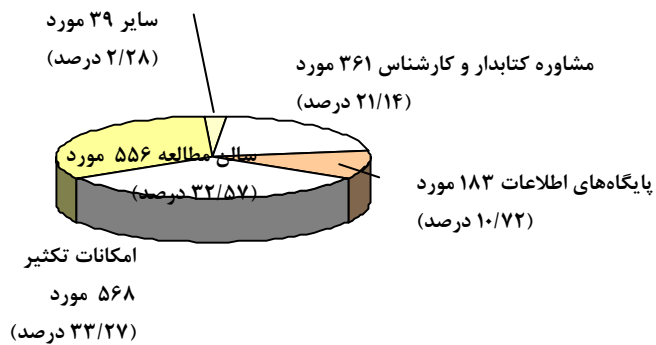
نمودار ۱۰. تعداد مراجعان به کتابخانه‌های مقصد براساس زمان

نمودار ۱۱. توزیع تعداد و نسبت کتاب‌های امانت گرفته شده براساس زبان

نمودار ۱۲. توزیع تعداد و نسبت استفاده از منابع کتابخانه‌ها در محل به تفکیک نوع منابع

نمودار ۱۳. توزیع نسبت سایر خدمات به تفکیک نوع آنها

جلد (۸۸/۲۶ درصد)، بیشترین سهم تعداد کتاب امانت داده شده به داخل شهر به تعداد ۴۷۹۸ جلد (۹۵/۹۶ درصد) و بیشترین تعداد کتاب امانت داده شده به شهرهای دیگر به تعداد ۹۶۴ جلد (۶۳/۰۸ درصد) به شهر تهران اختصاص دارند (جدول ۳، نمودار ۱۴).

در میان شهرهای مختلف کشور، اصفهان بیشترین سهم مراجعه به شهرهای دیگر را با تعداد ۱۹۹ بار (۱۴/۴۵ درصد) و تهران بیشترین سهم کتاب امانت گرفته شده از شهرهای دیگر را با تعداد ۲۳۲ جلد (۱۵/۱۸ درصد) به خود اختصاص داده‌اند. بیشترین سهم کتاب امانت داده شده به تعداد ۵۷۶۲

جدول ۳. توزیع خدمات به تفکیک شهرها

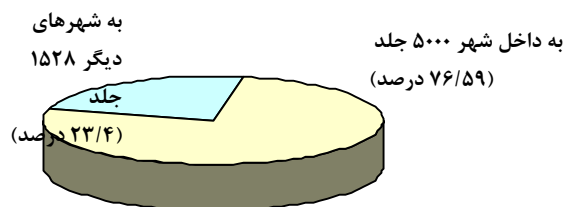
ردیف	نام شهر	تعداد مراجعین به شهرهای دیگر	تعداد کتاب‌های امانت داده شده	تعداد پذیرش مراجعه			تعداد کتاب‌های امانت داده شده	تعداد سایر خدمات ارائه شده
				به داخل شهر	به شهرهای دیگر	جمع		
۱	آران و بیدگل	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲	اراک	۲۳	۱۸	۱۱	۰	۰	۰	۰
۳	اردبیل	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۴	ارومیه	۱۵	۱۴	۴	۰	۰	۰	۰
۵	اصفهان	۱۹۹	۲۰۱	۴۸	۶۸	۲۶۳	۳۳۱	۲
۶	اهواز	۵۴	۵۹	۱۶	۰	۱	۱	۱
۷	ایرانشهر	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۸	ایلام	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	بابل	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰	بایلسر	۵۱	۴۵	۱۶	۰	۰	۰	۰
۱۱	برازجان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۲	بندرعباس	۹	۲۳	۰	۰	۱	۱	۲
۱۳	بوشهر	۳	۳	۰	۰	۰	۰	۰
۱۴	بیرجند	۵	۴	۲	۰	۰	۰	۰
۱۵	تبریز	۹۴	۸۰	۳۳	۱۶	۳۵	۵۱	۲
۱۶	تهران	۱۷۹	۲۳۲	۴	۴۵۰۷	۹۶۶	۵۴۷۳	۱۱۲۸
۱۷	چابهار	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۸	خرم‌آباد	۱۵	۱۸	۲	۰	۰	۰	۰
۱۹	دامغان	۳	۶	۰	۰	۰	۰	۰
۲۰	رشت	۱۴۸	۱۷۷	۱۵	۱	۳	۴	۶
۲۱	رفسنجان	۲۳	۲۲	۳	۰	۰	۰	۰
۲۲	زابل	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰

۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰	۳۴	۳۷	زاهدان	۲۳
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	زرین‌شهر	۲۴
۰	۰	۰	۵۲	۵	۴۷	۵۱	۴	۴۷	۳	۴۴	۳۵	۳۵	زنجان	۲۵
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	ساری	۲۶
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۹	۱۴	۱۴	سبزوار	۲۷

جدول ۳. توزیع خدمات به تفکیک شهرها

ردیف	نام شهر	تعداد مراجه‌شده‌های شهر	تعداد کتاب‌های امانت داده شده	تعداد پذیرش مراجعه	تعداد پذیرش مراجعه			تعداد سایر خدمات ارائه شده	
					تعداد کتاب‌ها	تعداد مراجعات	تعداد پذیرش مراجعه		
			جمع	به داخل شهر	به شهرهای دیگر	جمع	به داخل شهر	به شهرهای دیگر	جمع
۲۸	سمنان	۵۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۹	سنتدج	۱	۱	۱	۰	۱	۱	۰	۰
۳۰	شاهرود	۱۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۱	شهرکرد	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۲	شیراز	۹۲	۲۳	۱۴	۳	۱۳	۲۳	۲۰	۲۳
۳۳	قزوین	۴۹	۱۲	۸	۰	۸	۱۲	۱۲	۱۲
۳۴	کاشان	۴۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۵	کرج	۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۶	کرمان	۶۶	۲۲	۱۸	۱	۱۷	۲۲	۲۱	۲۲
۳۷	کرمانشاه	۲۴	۳	۳	۱	۲	۳	۲	۳
۳۸	گرگان	۰	۲	۲	۰	۲	۲	۲	۲
۳۹	گنبد	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۴۰	مشهد	۳۲	۲۹	۱۸	۲	۱۷	۲۹	۲۷	۲۹
۴۱	نصف‌آباد	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۴۲	نیشابور	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۴۳	همدان	۳۸	۶۹	۴۷	۷	۴۴	۶۹	۶۲	۶۹

۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۱	یاسوج	۴۴
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳	۵۹	۴۸	یزد	۲۵
۱۱۳۴	۲۴۹	۸۸۵	۶۵۲۸	۱۵۲۸	۵۰۰۰	۶۰۲۳	۱۳۷۷	۴۶۴۶	۲۴۹	۱۵۲۸	۱۳۷۷	جمع	

نمودار ۱۴. تعداد و نسبت کتاب‌های امانت داده شده به داخل شهر، و به شهرهای دیگر

تعداد کتاب‌های امانتی در نظام رده‌بندی دیویی را با تعداد ۳۷ جلد به خود اختصاص داده است. در این نظام رده‌بندی بیشترین تعداد کتاب‌های امانتی لاتین در رده ۵۰۰ (علوم طبیعی) با تعداد ۱۰ جلد بوده است (جدول ۴، نمودار ۱۵).

بیشترین تعداد کتاب‌های امانتی در نظام رده‌بندی کنگره در رده Q (علوم) با تعداد ۲۲۲۹ جلد و بیشترین تعداد کتاب‌های امانتی لاتین نیز در همین رده با تعداد ۱۶۷۲ جلد بوده‌اند. رده ۹۰۰ (تاریخ، جغرافیا و علوم وابسته) بیشترین

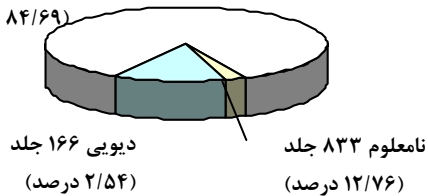
جدول ۴. توزیع تعداد کتاب‌های امانتی به تفکیک رده‌ها و زبان‌ها

جمع	زبان‌ها				رده‌ها
	نامعلوم	عربی	لاتین	فارسی	
۰	۰	۰	۰	۰	A کلیات (دایره‌المعارف‌های عمومی و ...)
۱۸۸	۱۰	۳۹	۴۱	۹۸	B فلسفه (عمومی)
۲۸	۱۱	۰	۲۴	۳	C علوم وابسته به تاریخ
۴۰	۷	۱۴	۱	۱۸	D تاریخ عمومی و جهان باستان/ تاریخ جهان
۳	۰	۰	۱	۲	E-F تاریخ امریکا
۷۰	۳	۰	۵۸	۹	G جغرافیا، مردم‌شناسی و ... / جغرافیا (عمومی)
۲۸۰	۸	۰	۱۲۱	۱۵۱	H علوم اجتماعی
۱۳	۱	۰	۷	۵	J علوم سیاسی
۱	۰	۰	۱	۰	K حقوق
۲۸	۱	۰	۱۲	۱۵	L آموزش و پرورش
۴	۱	۰	۱	۲	M موسیقی / نت‌های موسیقی
۷۴	۱۲	۰	۲۸	۳۴	N هنرها
۲۷۰	۱۵	۲۹	۱۷۹	۴۷	P زبان و ادبیات / زبان‌شناسی
۲۲۲۹	۲۰۲	۰	۱۶۷۲	۳۵۵	Q علوم
۴۹	۶	۰	۲۶	۱۷	R پزشکی
۶۴	۳	۰	۴۳	۱۸	S کشاورزی
۲۱۶۴	۱۰۴	۰	۱۶۵۴	۴۰۶	T تکنولوژی
۲	۰	۰	۰	۲	U علوم نظامی
۲	۰	۰	۰	۲	V علوم دریاوردی
۱۰	۰	۰	۷	۳	Z کتاب‌شناسی و علوم کتابداری
۹	۰	۱	۲	۶	کلیات
۸	۰	۰	۰	۸	۱۰۰ فلسفه و روانشناسی
۲۲	۳	۸	۱	۲۰	۲۰۰ دین
۳۶	۴	۰	۱	۳۱	۳۰۰ علوم اجتماعی
۱۶	۳	۰	۹	۴	۴۰۰ زبان
۱۷	۱	۰	۱۰	۶	۵۰۰ علوم طبیعی

۶۰۰	تکنولوژی (علوم کاربردی)	۲	۰	۰	۰	۲
۷۰۰	هنرها	۴	۰	۰	۰	۴
۸۰۰	ادبیات (آثار ادبی)	۱	۰	۰	۴	۵
۹۰۰	تاریخ، جغرافیا و علوم وابسته	۲۸	۸	۰	۱	۳۷
نامعلوم		۲۹۰	۷۰	۲۸	۴۴۵	۸۳۳
جمع		۱۵۸۷	۴۷۳	۱۱۹	۴۳۴۹	۶۵۲۸

کنگره ۵۵۲۹ جلد

(درصد ۸۴/۶۹)

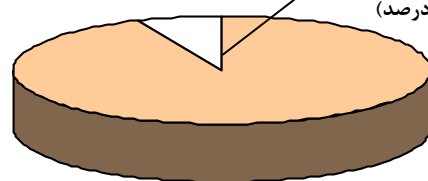
نمودار ۱۵. تعداد و نسبت کتاب‌های امانتی به تفکیک نظام رده‌بندی آنها

کارشناسی ارشد به تعداد ۵۶۴۰ جلد (۹۳/۲۵ درصد) و دانشجویان گروه فنی و مهندسی در این مقطع با تعداد ۲۳۵۲ جلد امانت گرفته‌اند (جدول ۵، نمودار ۱۶ و ۱۷).

دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد بیشترین مراجعه به کتابخانه‌های مقصد را به تعداد ۵۳۳۳ بار (۹۳/۳۹ درصد) داشته‌اند. دانشجویان گروه فنی و مهندسی در این مقطع بیشترین مراجعه به کتابخانه‌های مقصد را با تعداد ۲۵۹۰ بار به خود اختصاص داده‌اند. بیشترین کتاب را دانشجویان مقطع

دکترای تخصصی ۳۷۶ مورد

(درصد ۶/۵۸)

دکترای حرفه‌ای ۱ مورد

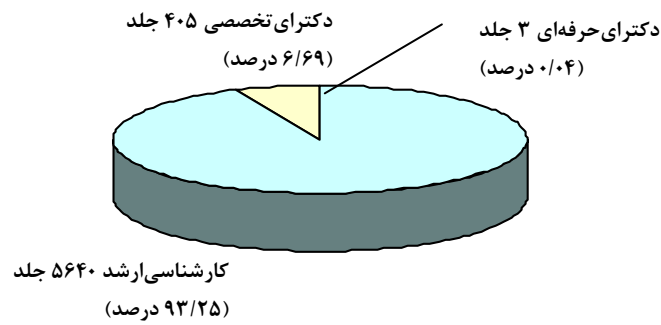
(درصد ۰/۰۱)

کارشناسی ارشد ۵۳۳۳ مورد

(درصد ۹۳/۳۹)

نمودار ۱۶. تعداد و نسبت مراجعه دانشجویان به کتابخانه‌های مقصد

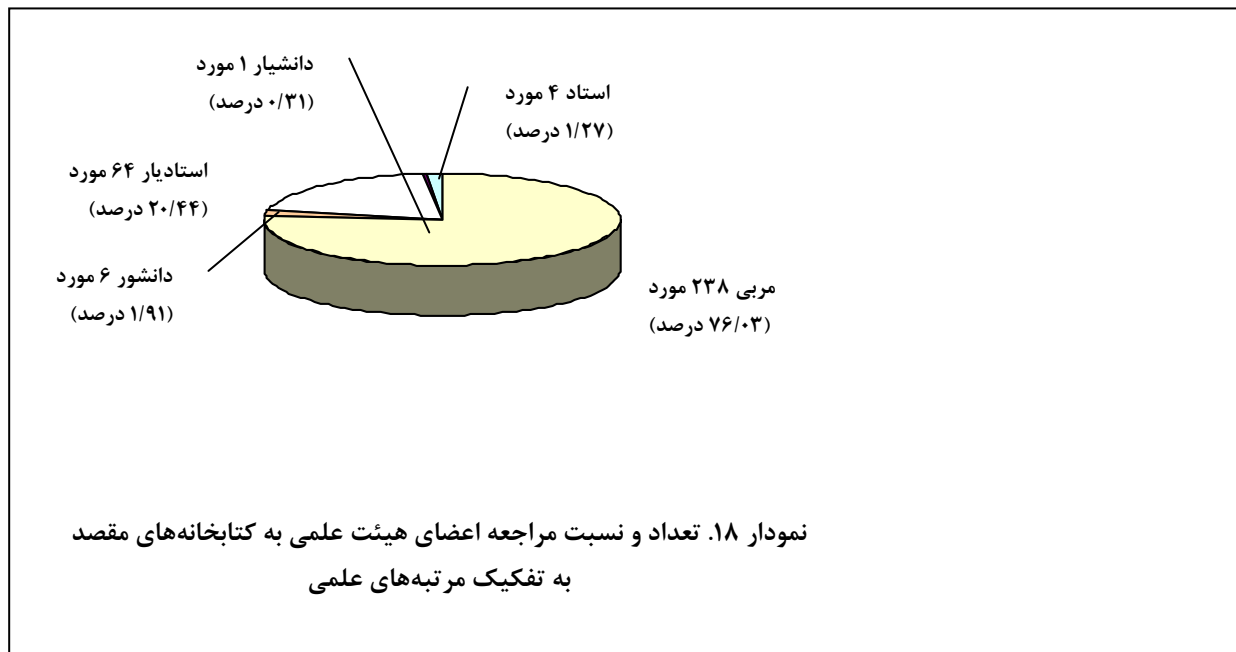
به تفکیک مقاطع تحصیلی

نمودار ۱۷. تعداد و نسبت کتاب‌های امانت گرفته شده توسط دانشجویان به تفکیک مقاطع تحصیلی

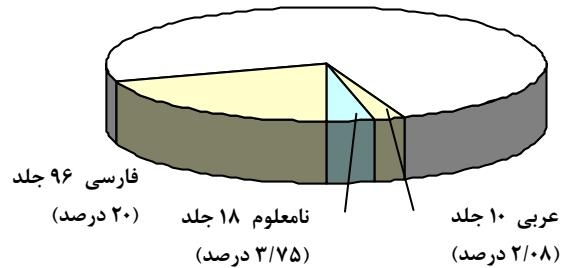
سهم کتاب‌ها را با تعداد ۳۵۲ جلد (۷۳/۳۳ درصد) و اعضای هیئت علمی گروه فنی و مهندسی در همین مرتبه، بیشترین سهم کتاب‌ها را با تعداد ۱۳۲ جلد امانت گرفته‌اند (جدول ۶، نمودار ۱۸ و ۱۹).

اعضای هیئت علمی با مرتبه مربی بیشترین مراجعه را به کتابخانه‌های مقصد به تعداد ۲۳۸ بار (۷۶/۰۳ درصد) و اعضای هیئت علمی گروه فنی و مهندسی در همین مرتبه، بیشترین مراجعه را به کتابخانه‌های مقصد با تعداد ۱۰۴ بار به خود اختصاص داده‌اند. اعضای هیئت علمی با مرتبه مربی بیشترین

نمودار ۱۸. تعداد و نسبت مراجعه اعضای هیئت علمی به کتابخانه‌های مقصد به تفکیک مرتبه‌های علمی

لاتین ۳۵۶ جلد
(۷۴/۱۶ درصد)

نمودار ۱۹. تعداد و نسبت کتاب‌های امانت گرفته شده توسط اعضای هیئت علمی به تفکیک زبان

خسارت‌ها

در سال تحصیلی ۷۹-۱۳۷۸، ۱ نفر از دانشجویان عضو طرح از دانشگاه صنعتی شریف، ۲ جلد کتاب را که از کتابخانه و مرکز اطلاعات زلزله‌شناسی پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله امانت گرفته بود، به این کتابخانه بازنگرداند. این دو جلد کتاب در مجموع ۱۲۰۰۰۰۰ ریال قیمت داشتند و جریمه دیرکرد مربوط به آنها نیز به ۶۰۰۰۰ ریال بالغ می‌شد.

نسبت‌ها

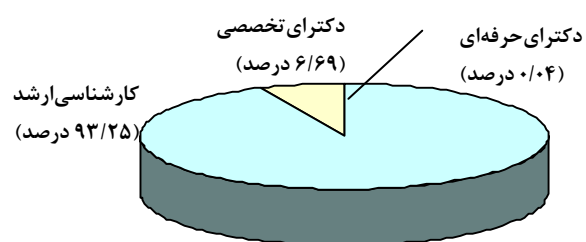
جمع کتاب‌هایی که دانشجویان امانت گرفته‌اند، ۶۰۴۸ جلد و جمع تعداد دانشجویان عضو ۳۳۴۳ نفر بوده‌اند. بنابراین هر دانشجویی تحصیلات تکمیلی عضو طرح به طور میانگین، ۱/۸ جلد کتاب امانت گرفته است (جدول ۷، نمودار ۲۰ و ۲۱).

جدول ۷. توزیع نسبت‌های خدمات استفاده شده توسط دانشجویان عضو طرح در مقاطع تحصیلی و گروه‌های آموزشی

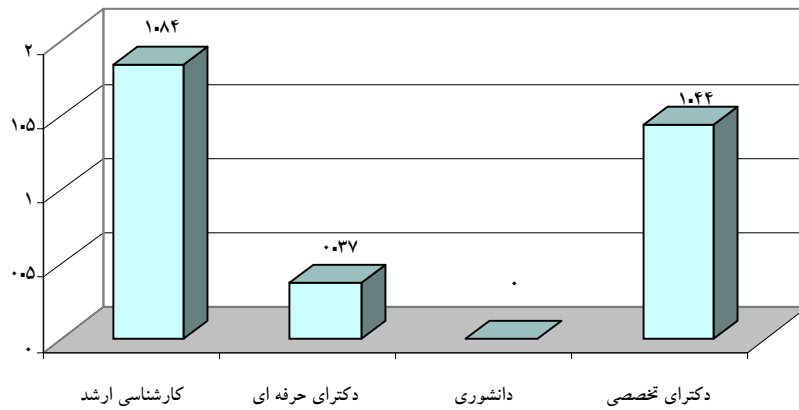
تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده در هر گروه به	تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده در هر گروه به	گروه‌های آموزشی	تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده در هر مقطع به	تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده در هر مقطع به	مقاطع تحصیلی
تعداد دانشجویان عضو در همان گروه	جمع کتاب‌های امانت گرفته شده در مقطع (درصد)		جمع تعداد دانشجویان عضو در همان مقطع	جمع کتاب‌های امانت گرفته شده (درصد)	
۱/۳۷	۱۸/۹۳	علوم انسانی	۱/۸۴	۹۳/۲۵	کارشناسی ارشد
۲/۳۲	۳۵/۲۳	علوم پایه			
۱/۹۷	۴۱/۷	فنی و مهندسی			
۰/۷۷	۲/۰۲	کشاورزی و دامپزشکی			
۰/۵	۰/۲۶	علوم پزشکی			
۱/۸۲	۱/۸۴	هنر			
۰	۰	علوم انسانی	۰/۳۷	۰/۰۴	دکترای حرفه‌ای
*	۰	علوم پایه			
۱/۵	۱۰۰	فنی و مهندسی			
۰	۰	کشاورزی و دامپزشکی			
*	۰	علوم پزشکی			
*	۰	هنر			
۰	*	علوم انسانی	۰	۰	دانشوری

*	*	علوم پایه			
*	*	فنی و مهندسی			
.	*	کشاورزی و دامپزشکی			
*	*	علوم پزشکی			
*	*	هنر			
۰/۸۴	۹/۱۳	علوم انسانی	۱/۴۴	۶/۶۹	دکترای تخصصی
۲/۴۲	۵۲/۰۹	علوم پایه			
۱/۱۸	۳۸/۵۱	فنی و مهندسی			
۰/۰۹	۰/۲۴	کشاورزی و دامپزشکی			
.	.	علوم پزشکی			
.	.	هنر			
* صورت و مخرج کسر صفر است.					

نمودار ۲۰. نسبت تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده در هر مقطع به جمع کتاب‌های امانت گرفته شده

نمودار ۲۱. نسبت تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده در هر مقطع به تعداد دانشجویان عضو در همان مقطع

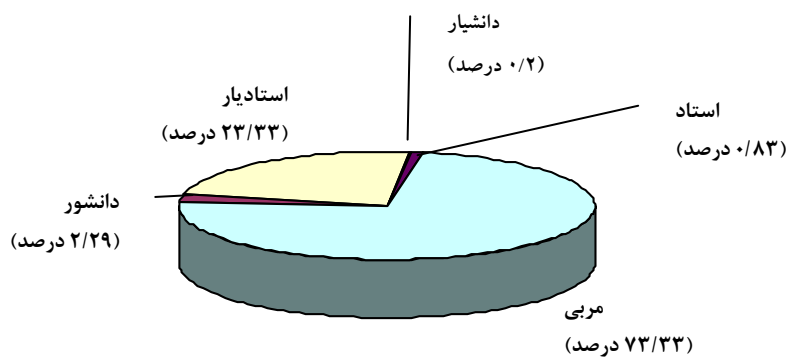
عضو طرح به طور میانگین، ۱/۰۴ جلد کتاب امانت گرفته است (جدول ۸، نمودار ۲۲، ۲۳ و ۲۴).

تعداد کتاب‌هایی که اعضای هیئت علمی در سال تحصیلی ۷۹-۱۳۷۸ امانت گرفته‌اند، ۴۸۰ جلد و تعداد اعضای هیئت علمی عضو، ۴۵۸ نفر بوده‌است. بنابراین هر عضو هیئت علمی

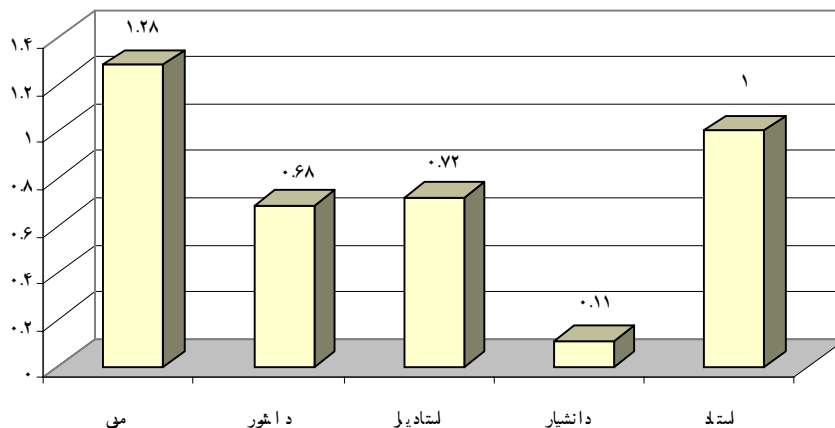
جدول ۸. توزیع نسبت‌های خدمات استفاده شده توسط اعضای هیئت علمی عضو طرح در مرتبه‌ها و گروه‌های آموزشی

مرتبه‌های علمی	تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده در هر مرتبه به جمع کتاب‌های امانت گرفته شده در مرتبه (درصد)	تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده در هر مرتبه به جمع تعداد اعضای هیئت علمی عضو در همان مرتبه	گروه‌های آموزشی	تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده در هر مرتبه به جمع تعداد اعضای هیئت علمی عضو در همان مرتبه	تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده در هر گروه به جمع کتاب‌های امانت گرفته شده در هر گروه به جمع کتاب‌های امانت گرفته شده در مرتبه (درصد)	تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده در هر گروه به جمع تعداد اعضای هیئت علمی عضو در همان گروه
استاد	۰/۸۳	۱	علوم انسانی	*	۰	*
	۰/۸۳	۱	علوم پایه	۰	۰	۰
	۰/۸۳	۱	فنی و مهندسی	۲	۱۰۰	۲
	۰/۸۳	۱	کشاورزی و دامپزشکی	*	۰	*
	۰/۸۳	۱	علوم پزشکی	*	۰	*
دانشیار	۰/۲	۰/۱۱	هنر	*	۰	*
	۰/۲	۰/۱۱	علوم انسانی	۰	۰	۰
	۰/۲	۰/۱۱	علوم پایه	۰	۰	۰
	۰/۲	۰/۱۱	فنی و مهندسی	۰/۵	۱۰۰	۰/۵
	۰/۲	۰/۱۱	کشاورزی و دامپزشکی	۰	۰	۰
اعضای هیئت علمی	۲۳/۳۳	۰/۷۲	علوم پزشکی	*	۰	*
	۲۳/۳۳	۰/۷۲	هنر	*	۰	*
	۲۳/۳۳	۰/۷۲	علوم انسانی	۰/۸۲	۲۵	۰/۸۲

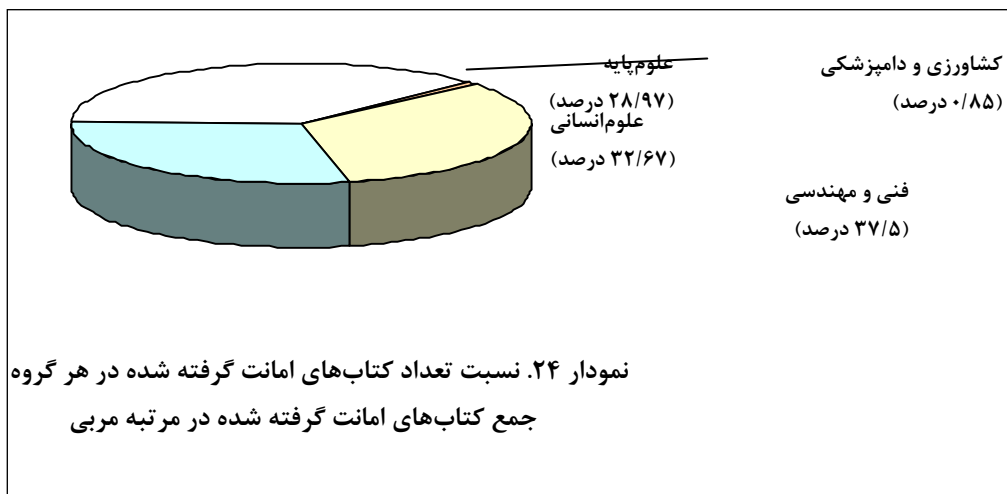
۰/۸۲	۲۵	علوم انسانی	۰/۷۲	۲۳/۳۳	استادیار
۰/۷۱	۳۳/۰۳	علوم پایه			
۰/۸۸	۴۱/۰۷	فنی و مهندسی			
۰	۰	کشاورزی و دامپزشکی			
۰/۲	۰/۸۹	علوم پزشکی			
۰	۰	هنر			
۰	۰	علوم انسانی	۰/۶۸	۲/۲۹	دانشور
۲/۶۶	۷۲/۷۲	علوم پایه			
۰/۴۲	۲۷/۲۷	فنی و مهندسی			
۰	۰	کشاورزی و دامپزشکی			
*	۰	علوم پزشکی			
*	۰	هنر			
۱/۴۷	۳۲/۶۷	علوم انسانی	۱/۲۸	۷۳/۳۳	مری
۱/۴۱	۲۸/۹۷	علوم پایه			
۱/۴۱	۳۷/۵	فنی و مهندسی			
۰/۱۲	۰/۸۵	کشاورزی و دامپزشکی			
۰	۰	علوم پزشکی			
۰	۰	هنر			
* صورت و مخرج کسر صفر است.					

نمودار ۲۲. نسبت تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده در هر مرتبه به جمع کتاب‌های امانت گرفته شده

نمودار ۳-۲۳. نسبت تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده در هر مرتبه به تعداد اعضای هیئت علمی عضو در همان مرتبه

نمودار ۲۴. نسبت تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده در هر گروه به جمع کتاب‌های امانت گرفته شده در مرتبه مری

را شاهد بوده است که البته ممکن است علت آن اجرای دوره آزمایشی و آشنایی مراکز با این طرح باشد. این کتابخانه‌ها در مجموع دارای بیش از ۶ میلیون جلد کتاب، حدود ۵۲ هزار عنوان نشریه ادواری جاری و بیش از ۱۱۷ هزار عنوان پایان‌نامه و رساله (تکراری و غیرتکراری) هستند که با توجه به هدف طرح، ایجاد دسترسی مستقیم به منابع کتابخانه‌های وزارت علوم،

خلاصه و نتیجه‌گیری

براساس این طرح ۲۳۴ کتابخانه وابسته به ۶۶ دانشگاه مؤسسه پژوهشی در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به صورت داوطلبانه منابع خود را مستقیماً در اختیار اعضا قرار می‌دهند. با توجه به داوطلبانه بودن عضویت مراکز در طرح غدیر نسبت به دوره آزمایشی آن، این طرح افزایش عضویت دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی

داده‌های موجود نشان می‌دهند که استفاده از کتاب‌های لاتین بیش از سایر زبان‌ها می‌باشد، با توجه به امکان استفاده از طرح برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی و اعضای هیئت علمی این امر پیش‌بینی می‌شد. جمع کتاب‌هایی که دانشجویان امانت گرفته‌اند، ۶۰۴۸ جلد و ۴۸۰ جلد کتاب را نیز اعضای هیئت علمی امانت گرفته‌اند. در نتیجه هر دانشجوی تحصیلات تکمیلی عضو طرح به طور میانگین، ۱/۸ جلد کتاب و هر عضو هیئت علمی عضو طرح به طور میانگین، ۱/۰۴ جلد کتاب امانت گرفته است. از میان تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده، ۲ جلد کتاب بازگردانده نشده‌اند که مجموع قیمت آنها ۱۲۰۰۰۰۰ ریال بوده است و با توجه به تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده در جمع رقم ناچیزی می‌باشد.

تحقیقات و فناوری را از طریق یک نظام رسمی، هماهنگ، برنامه‌ریزی شده و جامع شاهد بوده است. در مؤسسه‌های زیرپوشش در سال تحصیلی ۷۹-۱۳۷۸ جمعاً ۳۶۱۶۲ نفر می‌توانستند به عضویت طرح درآیند. از این تعداد ۲۶۱۹۲ نفر (۷۲/۴۲ درصد) را دانشجویان تحصیلات تکمیلی و ۹۹۷۰ نفر (۲۷/۵۷ درصد) را اعضای هیئت علمی رسمی و پیمانی تشکیل می‌دادند. در این سال، تعداد ۳۸۳۹ نفر به عضویت طرح غدیر درآمدند که از این تعداد ۳۳۷۰ نفر (۸۷/۷۸ درصد) دانشجو و ۴۶۹ نفر (۱۲/۲۱ درصد) عضو هیئت علمی بوده‌اند و استقبال دانشجویان تحصیلات تکمیلی چشمگیر بوده است. از مجموع ۶۵۲۸ جلد کتاب امانت گرفته شده ۱۵۸۷ جلد (۲۴/۳۱ درصد) فارسی، ۴۳۴۹ جلد (۶۶/۶۲ درصد) لاتین، ۱۱۹ جلد (۱/۸۲ درصد) عربی و زبان ۴۷۳ جلد (۷/۲۴ درصد) آنها نامعلوم بودند.

منابع:

- علیدوستی، سیروس. ۱۳۸۰. **اشتراک منابع و همکاری بین کتابخانه‌ها**. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.
- نظری، مریم و سیروس علیدوستی. (۱۳۷۹). بررسی عملکرد طرح تعمیم خدمات کتابخانه‌های تخصصی به افراد غیرعضو. **علوم اطلاع‌رسانی** ۱۶ (۱ و ۲): ۷۰-۸۸.
- نظری، مریم و سیروس علیدوستی (۱۳۸۰). **مبانی و عملکرد طرح تعمیم خدمات کتابخانه‌های تخصصی به افراد غیرعضو**. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.